

Innst. 81 L

(2016–2017)

Innstilling til Stortinget fra justiskomiteen

Prop. 107 L (2015–2016)

Innstilling fra justiskomiteen om Lov om endringer i politiloven (midlertidig bevæpning)

Til Stortinget

Sammendrag

Justis- og beredskapsdepartementet foreslår i proposisjonen en tydeligere forankring av bestemmelsen om midlertidig bevæpning i våpeninstruks for politiet i lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet (politiloven) § 29. Forslaget setter også rammer for hvilke situasjoner som kan begrunne midlertidig bevæpning. Disse knyttes til politiets evne til å kunne håndtere en alvorlig trusselsituasjon. Slik bestemmelsen er foreslått utformet innebærer den videre at permanent bevæpning av politiet bare kan besluttes dersom dette er hjemlet i lov.

Bestemmelsen fastsetter ikke noen absolutt yttergrense for hvor lenge midlertidigheten kan vare. Det fremgår imidlertid av våpeninstruksen § 3-2 tredje ledd at slik bevæpning kan vare i tre måneder og at ytterligere forlengelse kan besluttes for inntil åtte uker av gangen. Det fremgår videre av instruksen at det er departementet som kan samtykke i midlertidig bevæpning. På denne måten sikrer man at nødvendigheten av bevæpningen vurderes med jevne mellomrom av departementet.

Endringsforslaget endrer ikke gjeldende prinsipp om at norsk politi som hovedregel skal være ubevæpnet.

Regjeringen har nedsatt et utvalg som skal utrede fremtidige bevæpningsmodeller for norsk politi. Utvalget skal også se på erfaringene med midlertidig bevæpning og praktiseringen av ordningen med fremskutt lagring av våpen i bil.

Det er viktig at Stortinget kan utøve kontroll med departementets og politiets fullmakter slik at Stortinget kan vurdere om disse utøves på en forsvarlig måte. Departementet ser det derfor som naturlig at Stortinget holdes orientert når departementet treffer beslutning om midlertidig bevæpning. Stortinget orienteres på den måten Stortinget finner hensiktsmessig. Orientering kan for eksempel gis av ansvarlig statsråd til Stortinget i plenum eller til den utvidete utenriks- og forsvarskomiteé (DUUFK). I orienteringene til DUUFK kan det også meddeles opplysninger som er gradert/taushetsbelagt med de begrensninger dette setter for viderefremføring av opplysningene.

Forslaget har ikke økonomiske eller administrative konsekvenser.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Kari Henriksen, lederen Hadia Tajik og Lise Wiik, fra Høyre, Margunn Ebbesen, Hårek Elvenes, Peter Christian Frølich og Anders B. Werp, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen og Ulf Leirstein, fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, og fra Senterpartiet, Jenny Klinge, viser til Prop. 107 L (2015–2016) som omhandler endringer i politiloven (midlertidig bevæpning) der Justis- og beredskapsdepartementet foreslår en tydeligere forankring av bestemmelsen om midlertidig bevæpning i våpeninstruks av 2. juli 2015 for politiet. Komiteen konstaterer at forankringen går ut på å endre lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet (politiloven) § 29 slik at bestemmelsen i politiets våpeninstruks vil fremgå i lovs form.

Komiteen viser til at forslaget er fremmet på bakgrunn av Stortingets anmodningsvedtak nr. 524, 5. mai 2015, som lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan Stortinget i større grad kan involveres når politiet bevæpnes over lengre tid, og komme tilbake på egnet måte.»

Komiteen viser til at en tydeligere forankring i lovs form vil gjøre at Stortinget kan ta bedre stilling til rammene for en slik ordning.

Komiteen viser til at politiloven § 29 slik den står i dag gir departementet hjemmel til å fastsette nærmere regler om politiets våpenbruk. Disse reglene er inntatt i politiets våpeninstruks som fastsetter nærmere vilkår for bruk av våpen. Bestemmelsen i dagens våpeninstruks § 3-2 tredje ledd har følgende ordlyd:

«Politidirektoratet kan etter samtykke fra departementet beslutte bevæpning i den daglige tjenesten for en periode på inntil tre måneder, når det ut fra risiko- og sårbarhetsanalyser vurdert opp mot politiets oppgaveløsning anses nødvendig for å sette politiet i stand til å kunne avverge eller stanse handlinger som vil være særlig farlig for liv og helse eller viktige samfunnsfunksjoner. Departementet kan samtykke til å forlenge bevæpningsadgangen med inntil åtte uker av gangen på de vilkår som er fastsatt i første punktum.»

Komiteen viser til at bestemmelsen tar høyde for behovet for bevæpning på grunn av et mer langvarig og alvorlig trusselbilde. Komiteen viser til at regjeringen har nedsatt et utvalg som skal utrede fremtidige bevæpningsmodeller for norsk politi. Utvalget skal også se på erfaringene med midlertidig bevæpning og praktiseringen av ordningen med fremskutt lagring av våpen i bil.

Komiteen viser videre til at forslaget om å innlemme ovennevnte bestemmelse i lovs form, setter rammer for hvilke situasjoner som kan begrunne midlertidig bevæpning. Komiteen konstaterer at endringen ikke vil endre gjeldende prinsipp om at norsk politi som hovedregel skal være ubevæpnet. Komiteen konstaterer at bestemmelsen kun gir hjemmel til bevæpning når dette anses nødvendig for å håndtere en alvorlig trusselsituasjon, og at det der ved stilles strenge krav til formålet med bevæpningen.

Komiteen registrerer at departementet ikke ønsker at forslaget skal innebære noen materielle endringer, men at det dreier seg om at ny § 29 i politiloven skal gjenspeile vilkårene i dagens våpeninstruks § 3-2 tredje ledd. Komiteen registrerer videre at formuleringen «begrenset tidsrom» i ny § 29 innebærer at det settes en lovmessig skranke mot at regjeringen beslutter permanent bevæpning. Komiteen viser til at dersom det i fremtiden er

ønskelig med permanent bevæpning av norsk politi, må dette vedtas av Stortinget.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet har merket seg at Justis- og beredskapsdepartementet ønsker en tydeligere forankring av bestemmelsen om midlertidig bevæpning i våpeninstruks for politiet i lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet (politiloven) § 29. Disse medlemmer har merket seg at statsråden forsøker å flytte ansvaret fra pålegget om å holde Stortinget orientert, til at Stortinget selv skal innhente nødvendig informasjon. Disse medlemmer er opptatte av å holde fast ved det overordnede prinsipielle ansvarsforholdet mellom Stortinget og regjeringen, ved at Stortinget kan utøve kontroll med departementets og politiets fullmakter, slik at Stortinget kan vurdere om disse utøves på en forsvarlig måte. Disse medlemmer finner det ikke bare naturlig, men nødvendig at departementet holder Stortinget orientert når en innfører midlertidig bevæpning og underveis ved en midlertidig bevæpning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, vil bemerke at det i proposisjonen ikke kan synes å foreligge en endring i ansvaret om at departementet holder Stortinget orientert når det treffes beslutning om midlertidig bevæpning, slik komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet hevder. På side 10 i proposisjonen står det som følger:

«Det er imidlertid viktig at Stortinget kan utøve kontroll med departementets og politiets fullmakter slik at Stortinget kan vurdere om disse utøves på en forsvarlig måte. Departementet ser det derfor som naturlig at Stortinget holdes orientert når departementet treffer beslutning om midlertidig bevæpning. Stortinget orienteres på den måten Stortinget finner hensiktsmessig. Orientering kan for eksempel gis av ansvarlig statsråd til Stortinget i plenum eller til Den utvidete utenriks- og forsvarskomite (DUUFK).»

Flertallet legger dermed til grunn at det fortsatt er departementets plikt å informere Stortinget når det treffes beslutning om midlertidig bevæpning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til stortingsvedtak av 5. mai 2015:

«Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan Stortinget i større grad kan involveres når politiet bevæpnes over lengre tid, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Disse medlemmer forventer at regjeringen følger opp dette vedtaket, og involverer Stortinget på

en slik måte at intensjonene bak forslaget blir ivare tatt. Disse medlemmer viser i denne sammenheng til følgende merknader:

«Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser [...] til at hvilke virkemidler politiet skal ha adgang til å bruke mot våre innbyggere, ikke bare er et politifaglig spørsmål. Det er også et verdispørsmål, og skal behandles deretter. Det innebærer at demokratiet avgjør hvordan demokratiet skal beskyttes, ikke regjering eller direktorat, eller det enkelte politidistrikt. Dette flertallet viser til at dette henger tett sammen med politiets samfunnsoppdrag: De representerer oss, de beskytter oss og de sentrale prinsippene for hvordan de skal gjøre dette, avgjøres av oss [...].

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet [...] minner om at det gjentatte ganger er sagt at ordningen med midlertidig generell bevæpning ikke skal brukes til å snikinnføre generell bevæpning i sin alminnelighet.»

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i politiloven (midlertidig bevæpning)

I

I lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet skal § 29 første ledd lyde:

Kongen fastsetter en alminnelig tjenesteinstruks for politiet. Departementet gir tjenestereglementer og særinstrukser. *Dette kan omfatte instruks om bevæpning av polititjenestemenn i daglig tjeneste for et begrenset tidsrom når det anses nødvendig for å håndtere en alvorlig trusselsituasjon.* Politimesteren kan utstede utfyllende tjenesteregler når lokale forhold gjør dette påkrevd.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Oslo, i justiskomiteen, den 15. november 2016

Hadia Tajik

leder

Hårek Elvenes

ordfører

